

جبار رحمانی

فرهنگ و کرونا

حاشیای فرهنگ ایرانی در بحران کرونا

www.ketab.ir

اسلام الاحمد الاحمد

فرهنگ و کرونا

چالش‌های فرهنگ ایرانی در بحران کرونا
جبار رحمانی (هیئت علمی مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی)

ناشر: نشر انسان‌شناسی

طراح جلد: علی قربی

صفحه‌آرا: اسما کرجی

استادان: سارا بقایی و اسما کرجی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۳۶۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۲۶-۹

نشانی انتشارات: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، ط ۲، واحد ۵۰۷

تلفن: ۰۲۱-۶۶۰۰۰۰۲

نشانی فروشگاه: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، ط ۱، واحد ۳۱۷، اندیشه احسان

تلفن: ۰۲۱-۶۶۰۰۰۰۱

پست الکترونیک: anshansh@v.pub@gmail.com

کلیه آثار منتشره این انتشارات در جهت ایجاد فضای آزاد علمی و نظر شخصی نویسنده منعقد شده و لزوماً مورد تأیید نشر انسان‌شناسی نیست.

سرشناسه: رحمانی، جبار، ۱۳۵۹ -

عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ و کرونا: چالش‌های فرهنگ ایرانی در بحران کرونا/جبار رحمانی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات انسان‌شناسی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۸۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۵۲۶-۹-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان دیگر: چالش‌های فرهنگ ایرانی در بحران کرونا

موضوع: کرونا/ویروس‌ها — ایران — جنبه‌های اجتماعی

موضوع: Social aspects -- Coronaviruses—Iran

رده‌بندی کنگره: QR۲۹۹

رده‌بندی دیویی: ۵۷۹/۲۵۶

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۰۹۳۵۹

فهرست

۷	مقدمه
۱۷	دنیای پسا کرونا و لزوم بازآفرینی «بازار علم در جامعه»
۴۳	کرونا، الهیات امروزی و مسئله آینده علم در ایران
۵۵	بهداشت، سیاست و مردم؛ کارکردهای فناوری یک بحران کرونا و نظام‌های بازنمایی آن
۷۱	کرونا و سواد سلامت ما
۷۷	نگاهی به هشتک «در خانه می‌مانیم»؛ شکاف میان درک مردم و ستاد بحران در یک شعار کلیدی
۸۷	سبک زندگی مراقبتی در شرایط بحران کرونا و سهم اصحاب علوم انسانی در آن
۹۷	سفرهای کرونایی؛ چرا مردم به سفر می‌روند؟
۱۰۹	سوگواران تنها
۱۲۷	بسته‌شدن و بازگشایی بارگاه‌ها در مواجهه با شیوع کرونا
۱۳۵	کرونا و مسئله تغییر در دین‌داری و آیین‌های دینی
۱۵۱	بحران کرونا، آموزش مجازی و بازتولید نابرابری
۱۵۷	وقتی کرونا تمام شود، چه چیزی خواهیم داشت؟
۱۶۱	بحران کرونا و لزوم حضور یک نظام تدبیر فراگیر برای جامعه ایرانی
۱۷۹	منابع

مقدمه

کرونا امروز به پدیده‌ای آشنا در زندگی همه ما بدل شده است، پدیده‌ای که گاه مایه ترس و وحشت است و گاه مایه طنز و جوک؛ ولی هرچه هست همه ساحت‌های زندگی ما را خوب آغشته کرده است. نزدیک‌ترین مناسبات ما با عزیزترین اعضای خانواده، دوستان و تحت تأثیر قرار داده است، معیشت و تفریح و سفر و کار را هم عملاً برای مدتی به تعلیق درآورد. این روزها زندگی در سایه کرونا، برای همه ما عادی شده و تعبیری «باید با کرونا زندگی کنیم». خانواده و ویروس کرونا هرچند در دهه ۱۹۶۰ میلادی کشف شدند، اما طی یک سال گذشته دنیا را بدون حضور این ویروس نمی‌توان تصور کرد. طی چند ماه اخیر کرونا یا کووید ۱۹ در تمام ساحت‌های زندگی ما راه می‌توان ردپای آن را دید. در عمیق‌ترین و نزدیک‌ترین سطح روابط اجتماعی، در الهیات و آیین‌های مذهبی، در رویاها و خواب‌های شبانه و در سیاست‌های بین‌المللی و مناسبات جهانی می‌توان آثار کرونا را دید؛ به همین دلیل برخی جهان انسانی را به ماقبل و مابعد کرونا تقسیم کرده‌اند.

ورود سهمگین این ویروس به زندگی انسانی و سایه‌گستر شدن آن در همه جوانب جامعه، آن را به پدیده مهمی فراتر از مسئله سلامت جسمانی و یک

بیماری تنفسی بدل کرده است. کرونا، زیربنای زندگی و جامعه، یعنی نظام تعاملات و روابط انسانی را تحت تأثیر قرار داده و عملاً آن را مختل کرده است، لذا همهٔ ساخت‌های زندگی انسانی را دربر گرفته است. آنچه اهمیت دارد درک این ابعاد فراگیر و متکثر ویروس کرونا و پیامدهای آن برای زندگی انسانی است. باید آن را پدیده‌ای وسیع، چندبعدی و البته سیال و متغیر دانست، که درک آن مستلزم بینش و رویکردهای میان‌رشته‌ای و چندوجهی است. هرچند زمان زیادی از ورود این ویروس به ساخت‌های اجتماعی و فرهنگی و سیاسی ما نگزشته است و از همین رو سخن گفتن از آن اندکی زود هنگام به نظر می‌رسد. ما در حیطهٔ رخدادهایی از این دست، نمی‌توان منتظر گذر زمان و آرام شدن طوفان آینده به

منطق علوم انسانی نیز بهایت بردرکی احتمالی و نسبی از پدیده‌ها استوار است و در مورد کرونا در شرایطی که حتی علوم طبیعی هم اعلام کرده‌اند هنوز شناخت درست و دقیقی از ابعاد محاسبات آن ندارند، قطعاً درک ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی این ویروس نیز مبتنی بر ظن و گمان‌های اولیه و حدسی خواهند بود؛ اما نمی‌توان منتظر لحظهٔ موعود برای فهم نهایی از پدیدهٔ انسانی بود، فهم ما از پدیده‌های سیالی همچون کرونا نیز فهمی سیال و متغیر است؛ زیرا در مواجهه‌های مداوم و مستمر با واقعیتی سیال و پویا بر ممانند کرونا، درک ما به تدریج شکل می‌گیرد. از همین رو لازم است بدون اعلان بستایی به فهم نهایی، در گفتگویی مداوم با پدیده‌هایی از این دست تلاش کنیم. فهم خودمان را غنی‌تر، عمیق‌تر و دقیق‌تر کنیم. به همین دلیل لازم است ادراکی که در زمان‌ها و بسترهای مختلف از پدیده‌هایی مانند کرونا وجود داشته، ثبت شود. این ثبت شدن، دو معنا دارد: از یک سو ثبت لحظه‌هایی از تاریخ ایده‌ها و تصورات ما از امور و پدیده‌های پیش رو است و از سوی دیگر ایجاد آرشیوی است برای نقد و گفتگو با لحظه‌های مختلف رخداد فهم در میان ما.